

עלוך שבועי מבית "בני אמונים" ובל מאמינים

פרשת יתרו

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפילה בפרשה

אינן אומרים שירה על ניסי חוץ לארץ

וַיִּשְׁמַע יְתֵרוֹ כֵּהֵן כְּהֵן מִדֵּין כְּהֵן מִשֵּׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹקִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ כִּי הוֹצִיא ה' אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם (יה"א)
 מאחר שכבר כלל הכתוב: "את כל אשר עשה אלקים...", מדוע שנה ופירט "כי הוציא ה' את ישראל ממצרים?"
 פירש רבי שלמה בוכנר רבה של פינטשוב:
 בגמרא (ערכ"י ב) אמרו כי "אין אומרים שירה על נס שבחצה לארץ", ופירש המהרש"א (ח"א פס"ג): בארץ ישראל הניסים באים מאיתנו יתברך בכבודו ובעצמו (דברים י"א), ולפיכך ראוי לומר עליהם הלל, אך בשאר הארצות אין הם נעשים אלא על ידי שליח או מלאך.

אף כאן, כיוון שביקש יתרו לומר שירה על הניסים שנעשו לישראל בחוץ לארץ, ככתוב (להלן פס"ו): "ברוך ה' אֲשֶׁר הֲצִיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פְּרַעֲה אֲשֶׁר הֲצִיל אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם...". על כן הוסיף והדגיש: "כי הוציא ה' את ישראל ממצרים". הקדוש ברוך הוא בעצמו חולל את הניסים לישראל, והרי הם כניסים שבארץ ישראל שאומרים עליהם שירה.

קולה שלמה

יעונה לעמו ישראל בעת שועם אליו

וַיִּסְפָּר מֹשֶׁה לְחַתְנֵהוּ... אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאתֶם בְּדֶרֶךְ וַיֵּצְאוּ ה' וַיֹּאמֶר יְתֵרוֹ בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הֲצִיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם (יה"ה, י)
 יש להבין: אחר שכבר שמע יתרו על ניסי מצרים (לעיל פס"א), מפני מה לא הודה עליהם עד ששב משה ותיארם באוזניו? ביאר החתם סופר:

במסכת תענית (כה ב) מבואר, כי המתפלל על הצרה ונענה מיד, אות היא שלא באה עליו הצרה אלא מתוך חביבות, מפני שהתאוה הקדוש ברוך הוא לתפילתו. אף כאן, גם לאחר ששמע יתרו על הניסים שאירעו לישראל ביציאתם ממצרים, ביקש משה להוסיף ולתאר בפניו את חביבותם היתירה של ישראל לפני הקדוש ברוך הוא. על כן סיפר לו את: "כל התלאה אשר מצאתם בדרך", שבוודאי לא באה עליהם משום שחפץ ה' להנעישם, אלא מתוך שהתאוה לתפילתם. והראיה מכך ש: "וַיֵּצְאוּ ה'" - מיד כשסיימו להתפלל, ככתוב (לעיל ד' טו) "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו". שבה גדול שכוה, הוא שגרם ליתרו לקום ולהודות לה'.

בכך נבין את שמשבחים אנו בתפילת שחרית, אחר תיאור נס קריעת ים סוף: "ועונה לעמו ישראל בעת שועם אליו", כלומר, אהבת ה' לישראל התגלתה בשעת קריעת ים סוף, בכך שענה להם ה' מיד "בעת שועם אליו".

חחם סופר

אשר בחר בנו מכל העמים

וַיְהִי יָמָיו לִי סֶגְלָה מִכָּל הָעַמִּים (יט ה)
 בכל בוקר אנו משבחים: "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", אך יש להבין, שהרי בגמרא (ע"ז ב) מבואר כי בתחילה הוציע הקדוש ברוך הוא לכל האומות לקבל את התורה, ועובדה זו מוכיחה לכאורה כי לא בנו בחר

לפי זה מובן: אחר הציווי הראשון חשש משה לרדת, שמו מתוך שעליו ללכת במתינות כדי היוצא מבית הכנסת, לא יספיק לשוב להר עד עת קבלת התורה. רק לאחר שהצטווה בשנית: "רד ועליך", נעשה דינו כיצוא על מנת לחזור שמוטר לו לרוץ ביציאתו, ולכן שוב לא חשש פן יתעכב מלשוב.

זרע שמשון

ברוך שלא עשני גוי בעשרת הדברות

"אנכי ה' אלקיך" (כ ב)

מדרש פליאה ידוע הוא: "בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא 'אנכי ה' אלקיך' מיד אמר משה: 'ברוך שלא עשני גוי'. להלן נביא שלושה הסברים שנאמרו על מדרש זה:

א. רבי יהודה אסאד פירש זאת על פי הסברו של הט"ז (א"ח מו ב) לסיבה שאנו מברכים בברכות השחר בלשון שלילה: 'שלא עשני גוי', ולא בלשון חיוב: 'שעשני ישראל', כיוון ש: 'נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא' (עירובין ג ב) לפיכך לא ראוי לברך בלשון 'שעשני'.

לפי זה נבין אף לענייננו, כי חכמי המדרש כיוונו ליישב תמיהה העולה בכתוב שלפנינו, ולבאר מדוע לא נאמר: "אנכי ה' אלקיך אשר בראתיך", שהרי בריאת האדם קדמה ליציאת מצרים. על כן הביאו את מאמר משה: 'ברוך שלא עשני גוי' - וכפי שבכרזה זו נמנעים אנו מלברך 'שעשני' כיוון שינוח לו לאדם שלא נברא, כך בפסוק זה לא נאמר 'אשר בראתיך'.

ב. רבי שמחה בונם סופר, רבה של פרשבורג, פירש זאת על פי מה שהביא רש"י בפסוק שלפנינו בשם המדרש (שמו"ד מג ה), כי בשעה שעשו ישראל את העגל ביקש הקדוש ברוך הוא לכלותם ואמר למשה (שמות לב י): "ועתה הניחה לי ויחר אפי בקהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול", אך משה לימד עליהם זכות ואמר: צוית בתורתך "אנכי ה' אלקיך" - בלשון יחיד, לא להם צוית... אלא לי לבד".

לזאת רמז המדרש: שמע משה שהצטוו ישראל "אנכי ה' אלקיך" בלשון יחיד, ושמוח שבכך יהיה בידו ללמד זכות על ישראל. לכן אמר מיד: 'ברוך שלא עשני גוי', שבכך שאלמד זכות על ישראל לא יתקיים ביי: "ואעשה אותך לגוי גדול".

ג. רבי צבי הירש מייזליש רב דקהילת 'שארית ישראל' בשיקגו, פירש זאת צרות על פי מעשה: בעת שהסתופף רבי משה ליב מסאסוב בצילו של המגיד ממזריטש, פגש פעם את רעו בעל 'קדושת לוי' שהיה כחוש וחלש, ואמר לו: "לא לחינם אומר אני את ברכת 'שלא עשני גוי' בשמחה ובהתלהבות יותר ממר, שכן אילו אני הייתי גוי, אזי הייתי גוי בריא וגבה קומה. לעומת זאת מר, גם אילו היה גוי, הלוא היה זה גוי כחוש ודל..."

כיוון שבמתן תורה התרפאו כל החולים (במדב"ר ז א) מיד עמד משה וביקר עם ישראל בשמחה יתירה: 'שלא עשני גוי', שכן אינה דומה ברכת 'שלא עשני גוי' של חולה, לזו של אדם בריא. זרבי מהר"א: 'חשב סופר' שבועות; שו"ת 'מקדשי השם' ח"ב, ז' זהב עמ"ע

עוצמרתה של עניירת אמן

ביום ראשון י"ט שבט, יחול יומא דהילולא של האדמו"ר רבי שמואל מסלונים, וכך כתב על כוחה של עניירת אמן בספרו 'דברי שמואל' (וישלה):

"העונה אמן בכל כוחו הרי זה חשוב מאוד, עד שקורעין גזר דינו (שבת קיט ב) כי אינו דומה חץ זוטר שיוורים בקשת לפצצה המועפת בתותח גדול".

ברכות השחר! בקול! ככוונה! בחברותא!

